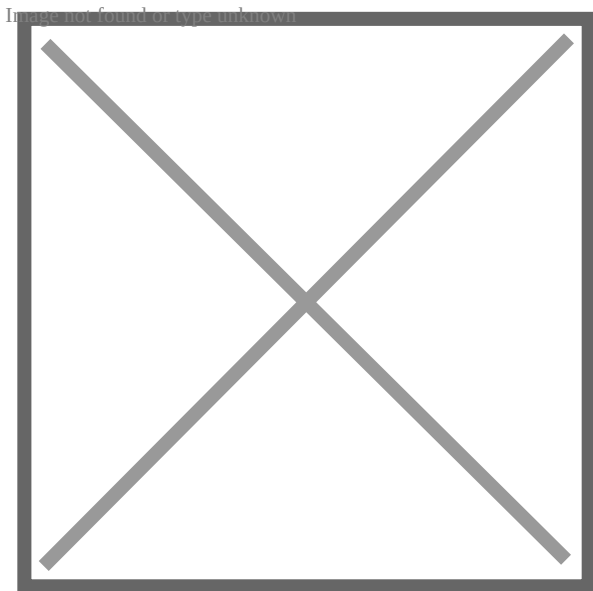

niedziela, 12.02.2023

Kaplice w tradycji Kościoła

Kaplica (łac. cappa zdrobniale capella kapliczka) – niewielka chrześcijańska budowla sakralna, wolnostojąca lub połączona z większym obiektem architektonicznym; wydzielone pomieszczenie z ołtarzem lub boczna część kościoła tworząca odrębną całość, w której znajduje się ołtarz.

Pierwsza kaplica i pochodzenie jej nazwy

Kaplice wzięły swą nazwę od małego drewnianego kościoła w Tours zwanego Capella, a to od złożonego tam płaszcza św. Marcina (z łac. cappe, po fr. chape). Kościół ten wzniosł w 1. połowie V wieku w Tours nad grobem św. Marcina jego uczeń i następca, biskup Święty Brykcjusz (zm. ok. 444). Kościół - Capella był celem licznych pielgrzymek i w r. 470 został rozbudowany do bazyliki przez kolejnego biskupa Tours Perpetuusa. Król Chlodwig I po przyjęciu chrztu w r. 496, uczynił płaszc św. Marcina relikwią królestwa i zabierał ze sobą na wszystkie wyprawy wojenne; w czasie pokoju płaszc był składany w izbie zwanej Chapelle w pałacu króla w Paryżu pod opieką kapelana. Spopularyzowanie tej nazwy wiąże się w pewnej mierze z wykupem z Wenecji relikwii Chrystusowych w 1239 r. przez Ludwika IX Świętego i wybudowaniem w latach 1241–48 na ich potrzeby w Paryżu świątyni nazwanej Sainte-Chapelle, w której przechowywano też płaszc św. Marcina. Wówczas płaszc ponownie przesądził o nazwaniu świątyni chapelle, czyli kaplica.

W Polsce

Do języka polskiego słowo kaplica zostało zapożyczone nie bezpośrednio ze średniowiecznej łaciny, ale poprzez staroczeskie kaplicě. Sama kaplica dała początek także innym słowom: kapelan (bezpośrednio z łacińskiego capellanus) i kapłan (z łacińskiego capellanus, poprzez czeskie kaplan, a także kapela i kapelmistrz (poprzez niemieckie Kapellmeister).

Charakterystyka

Wzajemnie powiązane kaplice miały dwa poziomy: dolny, w którym przebiegał oświatowy i górny, przebiegający na modlitwę. Kaplice związane są z budownictwem sakralnym każdej cywilizacji. Wznoszono je w czasach pogańskich, w starożytnej Grecji i w Rzymie (np. aedicula) i w różnych wyznaniach.

W kościołach protestanckich, szczególnie we wspólnotach ewangelicznych, mianem kaplicy określa się większość budynków sakralnych. Ma to związek z powszechną (w łonie protestantyzmu) niechęcią wobec nazywania budynków kościołami. Użycie określenia „kaplica” - w protestanckiej terminologii - uwypukla fakt, że budynek zboru nie jest kościołem, ale tylko miejscem spotkania wspólnoty wierzących.

Rodzaje kaplic

Ze względu na przeznaczenie i pełnione funkcje, rozróżnia się kaplice:

Kościelne – stanowią integralną część kościoła. Często są oddzielone od nawy głównej lub bocznej drzwiami. Przykładem kaplica MB w Częstochowie

Klasztorne - stanowią część domu klasztorowego. Przeważnie tylko do użytku wspólnoty, w której wspólnota modli się, odprawia Liturgię,

Prywatne (np. pałacowe) – są częścią albo domu, albo stoją na terenie prywatnym, niedostępnym dla innych,

Szpitalne - na terenie szpitala lub innego ośrodka, jak Domy seniora, hospicja itp.

Szkolne - w szkołach, choć rzadko spotykane. Istnieją w szkołach pozakonnych, bądź prowadzonych przez zakony lub kościół

Cmentarne i grobowe (mauzolea) - spotykane na cmentarzach. Pierwsze są publiczne, drugie prywatne, rodzinne bądź jakiejs wspólnoty

Kalwaryjne - spotkane w sanktuariach, gdzie odprawiane są albo Drogi krzyżowe, albo różaniec. Kapliczka ta odpowiada bądź stacji Drogi krzyżowej, albo tajemnicy różańca. W tych kapliczkach są ołtarze z obrazem, bądź rzeźbą przedstawiającą wybraną scenę. Najbardziej znane kapliczki są w Kalwarii Zebrzydowskiej, Wambierzcach, Kalwarii Pałacowskiej.

Kaplice wodne

Woda to jeden z elementów niezbędnych do życia. Wody używa się do różnych czynności liturgicznych - podczas chrztu, poświęcenia mieszkań i przedmiotów. Ma ona udzielać łask, oczyszczać z grzechów, odwracać choroby, odpierać wpływy szatańskie i zapewniać bezpieczeństwo.

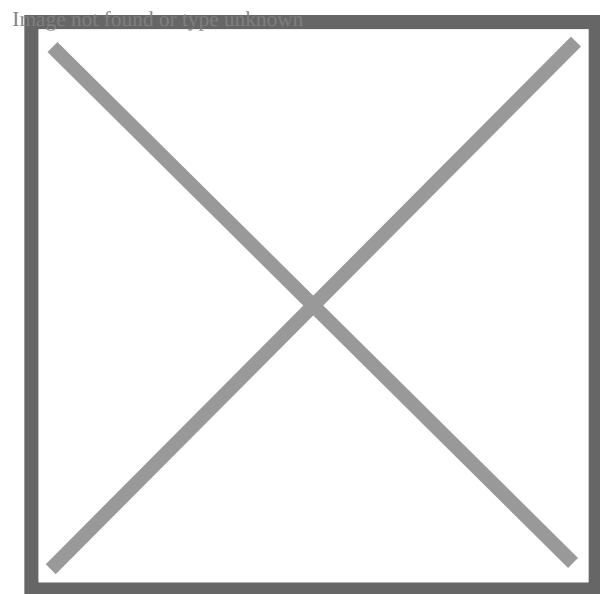
Cudowne źródła znane były od niepamiętnych czasów; znane jednak przeważnie lokalnie. Źródła wytryskiwały w miejscach objawień, ale i objawienia miały miejsca przy źródłach wody. Wśród miejscowej ludności panowało i panuje przekonanie, że wody z takich krynic pozostają pod opieką jakiegoś świętego patrona. W razie potrzeby korzysta się z nich, wierząc w przemożną protekcję świętego, czczonego modlitwami. Kustoszami kultu niejednokrotnie były i są nadal zakony.

Nad cudownym źródłem budowano zazwyczaj niewielką kaplicę, a wewnątrz niej umieszczano ołtarzyk z obrazem patrona. Przychodzili tu chorzy i cierpiący, procesje i pielgrzymki zmierzające do miejsc odpustowych, np. Sokala, Krasnobrodu czy Leżajska; z nadzieją, że

Przykłady kaplic

Do najbardziej znanych w historii polskiej kaplic należą: Kaplica Zygmuntowska na Wawelu, kaplica Najświętszej Marii Panny na Jasnej Górze, Ostra Brama w Wilnie, Kaplica Królewska w Gdańsku, Kaplica Boimów we Lwowie czy wreszcie kaplica na Gubałówce. Ciekawą formą są kaplice w górach i Tatrach. Kapliczką nazywa się też przydrożne budowle związane najczęściej z twórczością ludową.

Historia Kaplicy na Gubałówce

Gazdostwo: Marianna i Władysław Bachledowie, mieszkańcy Zakopanego na Gubałówce mieszkający pod numerem 231 ufundowali w 1961r. małą, drewnianą kapliczkę o wymiarach 3,5 x 8,5 metra na własnym gruncie i własnym sumptem, jako votum wdzięczności za cudowne ocalenie od niechybnej śmierci.

Podczas okupacji hitlerowskiej Bachledom groziła śmierć przez rozstrzelanie za przetrzymywanie polskich i radzieckich partyzantów oraz więźniów politycznych.

W tym miejscu gdzie, stoi obecnie kaplica był las świerkowy, do którego uciekali i chowali się przed gestapowcami. Wówczas to, podczas tych krytycznych dni, Bachledowie złożyli ślubowanie, że jeżeli przeżyją wojnę, to wybudują w tym miejscu kaplicę. Po wojnie, przystąpili do realizacji swoich zobowiązań.

Stopniowo karczowali las i w roku 1961 z drewna uzyskanego w wyrębu wybudowali najpierw prowizoryczną kapliczkę. W rocznicę 25-lecia zawarcia związku małżeńskiego Marianny i Władysława Bachledów, w dniu 13 stycznia 1962 r. została tam odprawiona pierwsza Msza św. przez Ks. Dziekana Władysława Curzydłę w asyście Ks. Władysława Gałata, Rektora kościoła św. Wojciecha w Krakowie. Od tego czasu - w ramach duszpasterstwa turystyczno-wczasowego, odprawiano nabożeństwa majowe, czerwcowe i październikowe oraz Msze św. w sezonie letnim i zimowym.

W 1963 r. władze administracyjne w Zakopanem wydały nakaz rozbiórki kapliczki. Dla ratowania uświęconej kapliczki Bachledowie przesunęli całą kapliczkę do swoich zabudowań i przystosowali ją jako szopę na siano. Z wiosną 1971 r. Bachledowie przesunęli znów tę kapliczkę na poprzednie miejsce, a w jesieni tegoż roku powiększyli ją dwukrotnie i nadbudowali wieżyczkę, z której dzwon wzywał wiernych na Anioł Pański.

Kaplica ta wybudowana została na teren zbocza Gubałowskiego i stała się wspólnym dobrem wiernych z najbliższej okolicy. W 1972 roku władze administracyjne przekazały sprawę nielegalnej rozbudowy kaplicy do Sądu Powiatowego w Zakopanem, który ukarał Bachledów grzywną w wysokości 20 tys. zł. W apelacji, pomniejszono ją do kwoty 9 tys. zł. Bachledowie karę tę spłacali regularnie w ratach miesięcznych. 29 września 1972r. zwrócono się do I Sekretarza KC PZPR – Edwarda Gierka w sprawie utrzymania wybudowanej kaplicy.

Kuria Metropolitalna w Krakowie, dekretem nr 294/2/73 z dnia 27 stycznia 1973 r. zatwierdziła wybudowaną kaplicę jako miejsce kultu i przekazano ją pod opiekę proboszcza Parafii Żab Ks. Ludwika Mizery, który ofiarował do tej kaplicy obraz Matki Bożej Różańcowej znajdujący się po dziś dzień w ołtarzu głównym.

Dnia 25 maja 1973 r. Parafia Najświętszej Rodziny w Zakopanem, zawiadomiła

Kurię, że zarząd nad kaplicą oddany został przez Ks. Ludwika Mizere - parafii zakopiańskiej, a Msze św. będą odprawiali Ojcowie Jezuici z „Górki”, w ramach duszpasterstwa wczasowo-turystycznego. W 1975 zamocowano w ołtarzu głównym tabernakulum wykonane przez Władysława Makowskiego z Zakopanego. Dnia 14 grudnia 1976 r. kaplicę pobłogosławił Ks. Kard. Karol Wojtyła, podczas wizytacji kanonicznej Parafii Najświętszej Rodziny w Zakopanem. Na pamiątkę tej wizytacji został wyrzeźbiony sosręb z napisem: „Anioł Pański” z datą wizytacji i wyboru Ks. Kard. Wojtyły na Papieża - Jana Pawła II. W 1981 kaplicę odnowiono i powiększono tym razem już z pomocą mieszkańców i turystów. W przedsionku kaplicy umieszczono kamień wyjęty ze starych fundamentów bazyliki konstantyńskiej z IV w. Grobu Świętego w Jerozolimie i opatrzone datą: Jerozalem 25 lipca 1981 r.

Ks. Kard. Franciszek Macharski podczas wizytacji Kanonicznej Parafii Najświętszej Rodziny z początkiem grudnia 1982 r. zgodził się na przyjęcie darowizny kaplicy od małżeństwa Władysława i Marianny Bachledów dla Parafii Najświętszej Rodziny oraz na pochowanie w krypcie pod kaplicą jej fundatorów. Wojewoda Nowosądecki Antoni Rączka decyzją z dnia 21.12.1983 r. WZ-41/236a/83 nie zgłosił zastrzeżeń w sprawie przyłączenia do Parafii Najświętszej Rodziny osiedli Gubałówka i Furmanowa i dnia 30 grudnia 1983r. Kuria Metropolitalna w Krakowie, dekretem nr 4966 włączyła do Parafii Najświętszej Rodziny w Zakopanem te osiedla.

Image not found or type unknown

Dnia 20 stycznia 1985r. na prośbę O. Prowincjała Jezuitów z Krakowa (po 12 latach opieki Ojców Jezuitów) przekazano opiekę duszpasterską nad kaplicą Parafii Najświętszej Rodziny w Zakopanem. Uroczystego poświęcenia kaplicy MB Różańcowej według przepisów liturgicznych dokonał Ks. Bp Albin Małysiak dnia 3 czerwca 1987 r. podczas wizytacji kanonicznej Parafii Najświętszej Rodziny w Zakopanem.

Staraniem obecnego proboszcza Ks. Bogusława Filipiaka w latach 2012-2015 został przeprowadzony generalny remont kaplicy. Poczynając od podbudowy i wzmocnienia fundamentów, poprzez przekrycie i ocieplenie dachu, wykonanie posadzki granitowej, wymiana instalacji elektrycznej i odgromowej, odwodnienie fundamentów, zakup 12 dębowych ławek, organów elektrycznych aż po wykonanie chodnika i placu przed kaplicą z kostki brukowej i posadzenie

12 limb. Obecnie w każdą niedzielę i święta obowiązkowo sprawowana jest Msza św. o godz. 11.30 natomiast w pierwsze piątki miesiąca i

Kaplice w Tatrach

W Tatrzańskim Parku Narodowym zabytki sakralne są szczególnie ważne i bardzo mocno związane w historią regionu i turystyki w Tatrach. Do najważniejszych z nich należą: krzyż na Giewoncie, Pustelnia Brata Alberta, kaplica na Wiktorówkach, figurka w ścianie Zawratowej Turni, figurka św. Katarzyny w Bramie Kraszewskiego, kaplica Najśw. Serca Pana Jezusa w Jaszczurówce, kapliczka hawiańska ("zbójnicka") w Dolinie Kościeliskiej.

Kaplica i klasztor sióstr albertynek na Kalatówkach

Pomysł wybudowania pustelni z kaplicą powstał podczas pierwszego pobytu brata Alberta w Zakopanem, gdy przyjechał odwiedzić swojego przyjaciela Stanisława Witkiewicza, który przebywał w Zakopanem na leczeniu. Plan ten mógł zostać zrealizowany dopiero wtedy, gdy hr. Władysław Zamoyski podarował grunt pod budowę klasztoru. W styczniu 1898 roku rozpoczęto budowę wg projektu Stanisława Witkiewicza. W sierpniu tegoż roku dokonano uroczystego poświęcenia kaplicy i klasztoru. W 1901 roku wzniesiono także domek, w którym zamieszkał brat Albert, po objęciu pustelni przez siostry albertynki. Obecnie w domku tym jest prezentowana ekspozycja pamiątek po Adamie Chmielowskim – bracie Albercie.

Klasztor albertynów na Śpiącej Górze

Gdy w 1902 klasztor przy drodze na Kalatówki przejęły siostry zakonne, bracia przenieśli się do siedziby na Śpiącej Górze. W 1926 roku wzniesiono kaplicę przy Pustelni na Śpiącej Górze pod wezwaniem matki Boskiej Nieustającej Pomocy. W 1977 Pustelnia wraz z kaplicą została zniszczona w pożarze. W 1984 roku odbudowano budynki klasztorne w stylu nawiązującym do stylu zakopiańskiego.

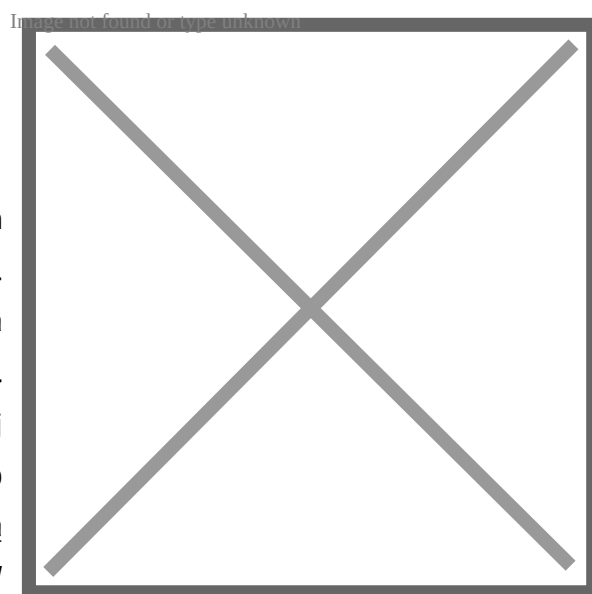
Kaplica na Wiktorówkach

Historia powstania tej kaplicy wiąże się z wydarzeniem, które miało miejsce w roku 1860 w rejonie Polany Rusinowej. Według Wojciecha Łukaszczyka "Kulawego" z Murzasichla – ówczesnego pasterza, młoda dziewczyna Marysia Murzańska, szukając owiec, ujrzała w lesie pośród mgły piękną Jaśniejącą Panią. Dostała od niej polecenie, aby upomniała ludzi, żeby przestali grzeszyć i pokutowali za własne winy. Wydarzenie to upamiętniono najpierw poprzez przybicie do świerka obrazka z wizerunkiem Matki Boskiej. Odtąd w miejscu tym pasterze i robotnicy leśni modlili się, wierząc, że posiada ono moc. Cudowne właściwości przypisywano też wodzie z pobliskiego źródła. Z czasem obrazek uległ zniszczeniu, a na jego miejscu zawieszono obraz na szkło. W końcu leśniczy W. Bienkowski ufundował płaskorzeźbę Matki Bożej, która upamiętniała miejsce cudownego objawienia. W 1902 roku zbudowano małą kapliczkę na wzór szałas pasterskiego i przeniesiono do niej figurkę Matki Bożej wykonaną w końcu XIX wieku przez nieznanego artystę. Ta niewielka kaplica wkrótce spłonęła,

PARAFIA PW. ŚW. MIKOŁAJA
a figurę malowano w 1921 roku kaplicę odbudowano, a w 1932 powiększono ołtarz, ze kościoła w 1936-37 wybudowano nową kaplicę. Przez pierwszy okres działalności duszpasterskiej opiekę nad kaplicą sprawowali ojcowie marianie. Msze święte celebrowane były w tym czasie sporadycznie. W 1958 roku placówkę na Wiktorówkach objęli dominikanie. Ojciec Paweł Kielar dobudował do kaplicy część północną, kuchnię i sygnaturkę. Dalsze prace prowadził ojciec Leonard Węgrzyniak. Obecnie kaplica Matki Boskiej Jaworzyńskiej jest jednym z najważniejszych ośrodków kultu maryjnego w Tatrach i na Podhalu.

Kaplica Najśw. Serca Pana Jezusa w Jaszczurówce

Ufundowana przez Uznańskich, po śmierci Adama Uznańskiego (1903), jako kaplica rodzinna. Zgodę na budowę wyraził w roku 1904 ks. kardynał Jan Puzyna i prawdopodobnie w tym jeszcze roku przystąpiono do wznoszenia obiektu, według planów sporządzonych przez Stanisława Witkiewicza. Wykonawcami byli Szymon Lasak (majster), Stanisław i Tomasz Bobakowie oraz Maciej Stoch. Prace nadzorował inż. Aurelian Blach. Budowa została ukończona w roku 1907, a do 1908 roku urządzano wnętrze. Poświęcenie kaplicy odbyło się w lecie 1908 r. Losy kapliczki w okresie międzywojennym są mało znane. Wiadomo, że w tym czasie znajdowała się ona pod opieką rodziny Uznańskich oraz parafii poronińskiej. Z czasów okupacji pochodzi dębowy żyrandol podwieszony na sosrzebie, wykonany przez Stanisława Zdyba. W latach pięćdziesiątych, kiedy opiekowali się nią księża Marianie, wzbogaciła się o Drogę Krzyżową, malowaną na szkłe przez Józefa Jana Jachymiaka (1954) oraz rzeźbione przez Józefa Janasa dwa boczne ołtarze – Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz św. Józefa. W tym też czasie umieszczona została nad głównym wejściem figurka Chrystusa Frasobliwego, dzieło tego samego artysty ludowego. W latach 1978–1981 przeprowadzono generalny remont konserwatorski obiektu, dzięki staraniom ks. Jana Kowalika, proboszcza parafii na Olczy. Pracami kierował architekt Antoni Nowotarski. Od 1984 roku kaplicą opiekują się ponownie ojcowie marianie z parafii na Cyrhli.

Kapliczka hawiarska (zwana też zbójnicką) w Starych Kościeliskach

Polana Stare Kościeliska była w przeszłości osadą górniczą. W górnych częściach Doliny Kościeliskiej wydobywano rudy metali kolorowych już w XV w. W czasach działalności Komisji Skarbowej za Stanisława Augusta działała na polanie huta metali kolorowych (II. poł. XVIII w.), a później huta żelaza, tzw. Zakład Hutniczy Zakopane II (koniec XVIII i początek XIX w.). Przy istniejącej osadzie górniczo-hutniczej wzniesiony został wg podania kościółek, od którego miała powstać nazwa "Kościeliska". Na jego miejscu zbudowano ponoć obecną kapliczkę. Na podstawie dostępnych źródeł można ją datować na 1 ćw. XIX w. W r. 1922 przeprowadzony został remont, podczas którego pierwotną kratę drewnianą wymieniono na pełne drzwi. Kolejna restauracja miała miejsce w latach 1965-1968, kiedy pobito nowymi gontami kopulasty daszek, ponownie wymieniono drzwi oraz urządzono wnętrze. Uporządkowano wówczas także otoczenie obiektu. Usytuowana na skraju polany, po prawej stronie drogi prowadzącej na Ornak. Murowana, założona na rzucie kwadratu, ściany tynkowane i bielone, dach baniasty pobity gontem, zwieńczony metalowym krzyżem. W ścianie frontowej wnęka zamknięta od góry łukiem półokręgu, w której umieszczony ołtarzyk (pierwotnie obrazki) z figurką Matki Boskiej z Dzieciątkiem, rzeźbioną w drewnie lipowym. Drzwi z zewnątrz okute blachą, w górnej części okratowane. Pod kratą wystylizowana kuta parzenica, ze skrzyżowanymi młotkami w centrum (z ostatniej restauracji). W

Krzyże

Krzyż na Giewoncie

Prawdopodobnie najskrynniejszy z krzyży w Polsce. Postawiony w 1901 roku z inicjatywy proboszcza parafii zakopiańskiej ks. Kazimierza Kaszelewskiego. Pierwotnie na szczycie Giewontu postawiono drewniany krzyż, po to by sprawdzić ,czy będzie on dobrze widoczny z Zakopanego. Ów drewniany krzyż miał 10,5 metra wysokości, jednak postanowiono zamówić w krakowskiej fabryce Górskiego krzyż większy, bo 17,5-metrowy. Fabryka wykonała krzyż składający się z 400 kawałków i ważący 1819 kg. 3 lipca 1901 po Mszy św. odprawionej w kościele parafialnym 500 osób i 18 wozów rozpoczęło mozolny transport elementów krzyża na Giewont przez Halę Kondratową. Oprócz krzyża na szczyt Giewontu wyniesiono także 400 kg cementu oraz 200 konewek płóciennych wody. Następnie przez sześć dni sześciu górali oraz inż. Górecki ze swoimi pracownikami montowało krzyż na gotowej betonowej podstawie. Krzyż ma 15 metrów wysokości, 2,5 metra konstrukcji jest wpuszczone w skałę. Ramię poprzeczne ma 5,5 metra długości. Poświęcenia krzyża dokonał ks. kanonik kanclerz Bandurski z Krakowa 19 sierpnia 1901 roku. Na krzyżu umieszczono dwie tabliczki. Pierwszą z napisem: ZBAWICIELOWI ŚWIATA NA PRZEŁOMIE WIEKÓW – PARAFIA ZAKOPANE ZE SWOIM PROBOSZCZEM KASZELEWSKIM 1900–1901 zawieszono w dniu jego poświęcenia. Drugą tablicę z napisem PRZY TYM KRZYŻU W ROKU ŚWIĘTYM MOŻNA ZYSKAĆ ODPUST JUBILEUSZOWY przybito w 1975 r. W tym także roku przeprowadzono renowację krzyża i zabezpieczono go przed korozją. Ksiądz Władysław Curzydło – ówczesny proboszcz parafii w Zakopanem kierował pracami renowacyjnymi. Krzyż został wpisany do rejestru zabytków.

Krzyż Wincentego Pola

Do czasu powstania krzyża na Giewoncie był najbardziej znanym symbolem religijnym po północnej stronie Tatr. Jego historia wiąże się z legendą "młyna srebrnego" z czasów Zygmunta Starego, z którego ma pochodzić kamień, w którym krzyż jest osadzony. Pierwszy drewniany krzyż umieścili w kamieniu studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego z inicjatywy swojego profesora, Wincentego Pola, podczas wycieczki naukowej odbytej w lecie 1852 r. T. Żebrowski wyrzeźbił wówczas na nim słowa św. Pawła: "I nic nad Boga". Po jego zniszczeniu, nowy ufundował w roku 1868 Walery Eljasz, a jego wykonawcą był Maciej Sieczka. Wreszcie obecny, metalowy, odlany został z inicjatywy Towarzystwa Tatrzańskiego w 1883 r. przez fabrykę maszyn Z. Zielenieckiego w Krakowie. Usytuowany na początku Hali Smytniej, pod lasem, po prawej stronie drogi prowadzącej na Halę Ornak. Metalowy, odlany, o prostej formie, z ostro zakończonymi ramionami, osadzony w kamieniu młyńskim z piaskowca kwarcytowego. Na ramionach wypukły napis, stanowiący powtórzenie pierwotnego tekstu.

Krzyż nad Czarnym Stawem pod Rysami

